

Strasbourg, 13.3.2018.
COM(2018) 130 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU I
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU**

Praćenje provedbe europskog stupa socijalnih prava

{SWD(2018) 67 final}

1. Uvod

U **govoru o stanju Unije** 9. rujna 2015. predsjednik Juncker predložio je uspostavu europskog stupa socijalnih prava¹ u kojem bi se vodilo računa o promjenama u europskim društvima i razvoju svijeta rada.

Nakon opsežnog javnog savjetovanja 2016., koje je uključivalo građane, socijalne partnere, civilno društvo, države članice i institucije EU-a², Europski parlament, Vijeće i Komisija zajednički su proglasili europski stup socijalnih prava na **sastanku na vrhu za pravedno zapošljavanje i rast u Göteborgu** 17. studenoga 2017.³

Europski stup socijalnih prava osmišljen je za pružanje **smjernica pri ponovnoj uspostavi uzlazne konvergencije** radi stvaranja boljih radnih i životnih uvjeta u Europskoj uniji. Njime se utvrđuje 20 ključnih načela i prava u području jednakih mogućnosti i pristupa tržištu rada, pravednih uvjeta rada te socijalne zaštite i uključenosti.

Europsko vijeće 14. prosinca 2017. podržalo je zaključke sa sastanka na vrhu i naglasilo da se **europski stup socijalnih prava treba provesti na razini Unije i na razini država članica**, uzimajući u obzir njihove nadležnosti. Ujedno je pozvalo Komisiju da predloži odgovarajuće praćenje⁴. Ova je Komunikacija odgovor na taj poziv i u njoj se daju smjernice za daljnji rad.

¹ https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_hr

² Komisija je 8. ožujka 2016. predstavila prvi nacrt europskog stupa socijalnih prava i pokrenula javno savjetovanje. Primila je više od 16 500 odgovora u elektroničkom obliku i gotovo 200 dokumenata o stajalištu. Vrhunac savjetovanja bila je završna konferencija nazvana „Zajedničkim koracima naprijed” održana 27. siječnja 2017. U okviru savjetovanja Europski parlament donio je Rezoluciju o europskom stupu socijalnih prava 19. siječnja 2017. (2016/2095(INI)). Europski gospodarski i socijalni odbor donio je mišljenje 25. siječnja 2017. (SOC/542-01902-00-01-ac). Odbor regija donio je mišljenje 11. listopada 2016. (CDR 2868/2016).

³ <http://www.socialsummit17.se/>

⁴ Europsko vijeće 14. prosinca 2017. istaknulo je sljedeće: *Na socijalnom samitu u Göteborgu ponovno se podsjetilo na potrebu da se ljude stavi na prvo mjesto, da se dalje razvija socijalna dimenzija Unije na temelju zajedničke obveze i utvrđenih nadležnosti te da se promiče konvergencija s pomoću napora na svim razinama, među ostalim od strane socijalnih partnera. Kao prvi korak potrebno je poduzeti sljedeće: provesti europski stup socijalnih prava na razini Unije i država članica, uzimajući u obzir njihove nadležnosti; Komisija se poziva da predloži odgovarajuće praćenje (...).*

2. Nastavak rada na europskom stupu socijalnih prava

Uspostava europskog stupa socijalnih prava dio je šire rasprave o **budućnosti Europe**, koja je započela objavom Komisijine Bijele knjige 1. ožujka 2017.⁵ Kako ojačati i modernizirati europski socijalni model s obzirom na temeljne promjene, poput novih tehnologija, globalizacije i starenja stanovništva, jedno je od ključnih pitanja u Bijeloj knjizi te u Komisijinim dokumentima za razmatranje o socijalnoj dimenziji Europe⁶ i o svladavanju globalizacije⁷.

Na **sastanku na vrhu u Rimu** u povodu 60. godišnjice EU-a čelnici su ponovili svoju predanost ostvarenju socijalne Europe⁸. U okviru te šire rasprave europski stup socijalnih prava ujedno je **ključna etapa** izgradnje i jačanja socijalne Europe te referentna točka za **pripremu sastanka u Sibiuu**, gdje će se čelnici EU-a sastati u svibnju 2019. kako bi donijeli zaključke o budućnosti EU-a prije sljedećih izbora za Europski parlament.

Uspostava europskog stupa socijalnih prava oduvijek je zamišljena kao **zajednička politička obveza i odgovornost**. Institucije EU-a, države članice, javna tijela, socijalni partneri i organizacije civilnog društva na svim razinama imaju važnu ulogu, ovisno o svojim nadležnostima.

Na razini EU-a Komisija se u potpunosti zalaže za **uključivanje prioriteta europskog stupa socijalnih prava u sve politike EU-a**. Već je počela primjenjivati postojeće alate i procese u tu svrhu i predstavila je nekoliko ciljanih inicijativa u okviru nadležnosti EU-a, od kojih neke su zakonodavci EU-a još trebaju donijeti.

Isto tako, Komisija predano **podupire države članice, socijalne partnere i organizacije civilnog društva u provedbi europskog stupa socijalnih prava** na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini. U radnom dokumentu službi Komisije objavljenom uz ovu Komunikaciju ponovno se ističu pravni okvir, pojedine uloge na nacionalnoj razini i razini EU-a te mjere koje su već poduzete u pogledu svakog načela europskog stupa socijalnih prava⁹.

Praćenje provedbe europskog stupa socijalnih prava ključno je za ostvarenje opipljivog napretka na terenu. Ovom Komunikacijom Komisija predlaže da se, uz inicijative koje su već poduzete i koje se još trebaju poduzeti na razini EU-a, poboljša **praćenje provedbe**

⁵ COM(2017) 2025.

⁶ COM(2017) 206.

⁷ COM(2017) 240.

⁸ U Rimskoj deklaraciji donesenoj 25. ožujka 2017. čelnici EU-a izjavili su: *U ovom razdoblju promjena i svjesni razloga za zabrinutost naših građana predani smo Programu iz Rima i obvezujemo se da ćemo raditi na sljedećem: ...socijalnoj Europi: Uniji koja na temelju održivog rasta promiče gospodarski i društveni napredak te koheziju i konvergenciju, čuvajući pritom integritet unutarnjeg tržišta; Uniji koja u obzir uzima raznolikost nacionalnih sustava i ključnu ulogu socijalnih partnera; Uniji koja promiče ravnopravnost muškaraca i žena te prava i jednake mogućnosti za sve; Uniji koja se bori protiv nezaposlenosti, diskriminacije, socijalne isključenosti i siromaštva; Uniji u kojoj se mladima pruža najbolje obrazovanje i osposobljavanje te u kojoj oni mogu studirati i pronaći posao diljem kontinenta; Uniji koja čuva našu kulturnu baštinu i promiče kulturnu raznolikost.*

⁹ SWD(2018) 67.

europskog stupa socijalnih prava u europskom semestru za koordinaciju politika. To se može ostvariti:

- ▶ odražavanjem prioriteta europskog stupa socijalnih prava u analizi provedenih mjera i postignutog napretka na nacionalnoj razini,
- ▶ pružanjem tehničke pomoći, podupiranjem određivanja referentnih vrijednosti i promicanjem razmjene dobrih praksi među državama članicama i dionicima
- ▶ te davanjem pregleda uspješnosti u području zaposlenja i socijalne sigurnosti s pomoću novog pregleda socijalnih pokazatelja potičući širu uzlaznu konvergenciju.

3. Provedba stupa na razini EU-a

Socijalni prioriteti u središtu su programa ove Komisije otkad je preuzela mandat 2014. Sadržaj i ciljevi europskog stupa socijalnih prava temelje se na velikom broju inicijativa u području zapošljavanja i socijalnih prava koje je ova Komisija pokrenula proteklih godina, a to su, među ostalim¹⁰:

- ▶ promicanje **novog početka za socijalni dijalog**, koji odražava Komisijinu predanost bliskoj suradnji sa socijalnim partnerima na svim razinama,
- ▶ prijedlog **Europskog akta o pristupačnosti**, kojim se nastoji poboljšati funkcioniranje unutarnjeg tržišta dostupnih proizvoda i usluga uklanjanjem prepreka stvorenih različitim zakonodavstvima te tako olakšati rad poduzeća i donijeti koristi osobama s invaliditetom i starijim osobama u EU-u,
- ▶ prijedlog direktive za poboljšanje **transparentnosti i predvidivosti radnih uvjeta**, kojom se poboljšava informiranost radnika o njihovim pravima i istodobno uspostavljaju novi minimalni zahtjevi za bolje radne uvjete,
- ▶ revizija **Direktive o upućivanju radnika**, u kojoj je utemeljeno načelo „jednake plaće za jednak rad na istom radnom mjestu” i kojom se uspostavljaju ravnopravni uvjeti te sprječava nepošteno tržišno natjecanje na unutarnjem tržištu,
- ▶ novo predloženo zakonodavstvo za modernizaciju **koordinacije sustava socijalne sigurnosti**, kojim se posebice osigurava da radnici koji iskoriste pravo na slobodno kretanje ne izgube prava na socijalnu zaštitu,
- ▶ prijedlog Direktive o **ravnoteži između poslovnog i privatnog života roditelja i skrbnika** za modernizaciju postojećeg pravnog okvira uvođenjem roditeljskog i skrbničkog dopusta, poboljšanjem uvjeta roditeljskog dopusta i proširenjem prava na traženje fleksibilnih radnih uvjeta,
- ▶ akcijski plan za **smanjenje razlike u plaćama između spolova** za razdoblje 2017.–2019., koji uključuje niz aktivnosti za uklanjanje temeljnih uzroka, revizija raznih zakonodavnih akata u području **sigurnosti i zdravlja na radu**, kojom se ažuriraju i dopunjuju odredbe o zaštiti radnika od zdravstvenih rizika povezanih s radom, uključujući izloženost karcinogenim tvarima,

10

https://ec.europa.eu/commission/sites/betapolitical/files/social_dimension_of_europe_overview_of_initiatives_en.pdf

- ▶ razne mjere za osiguranje pravodobnog pristupa pristupačnoj i kvalitetnoj preventivnoj i kurativnoj **zdravstvenoj skrbi**, uključujući europske referentne mreže koje od proteklog studenoga oboljelima od rijetkih bolesti omogućuju pristup dijagnostici i liječenju diljem EU-a,
- ▶ jačanje i širenje programa **Garancija za mlade**, kojim se mladima omogućuje da brzo pronađu posao i prilike za obrazovanje ili osposobljavanje,
- ▶ pokretanje opsežnog skupa inicijativa u okviru **Novog programa vještina**, kojim se većem broju ljudi želi omogućiti stjecanje boljih vještina,
- ▶ razne inicijative za promicanje pristupa kvalitetnom i uključivom obrazovanju, osposobljavanju i cjeloživotnom učenju kao dio rada na ostvarenju **europskog prostora obrazovanja**,
- ▶ u području **obrazovanja i osposobljavanja** Komisija želi ostvariti ambiciozne ciljeve u pogledu broja učenika sa slabim rezultatima i osoba koje rano napuštaju školovanje te razmatra nove ciljeve u pogledu digitalnih vještina i poduzetništva¹¹.

Od 22 pravna akta predložena od studenoga 2014. u području zapošljavanja i socijalnih pitanja deset ih je doneseno, a s preostalih 12 Vijeće i/ili Europski parlament tek se moraju složiti. Kako je istaknuto u zajedničkoj izjavi Europskog parlamenta, Vijeća i Komisije, prioritet za sljedeće mjeseci bit će **nastavak izrade zakonodavnih dokumenata i usmjerenost na pokretanje i provedbu** novih inicijativa na terenu.

Osim toga, Komisija je uključila socijalne prioritete u sva područja te tako potvrdila socijalnu dimenziju svojeg rada. To uključuje:

- ▶ **europski semestar** za koordinaciju politika, u kojem je Komisija stavila veći naglasak na socijalne prioritete i izjednačila ih s gospodarskim ciljevima koji su temelj godišnjeg ciklusa gospodarskog upravljanja, pri čemu su se u ovogodišnjem ciklusu prvi put odrazili prioriteti europskog stupa socijalnih prava¹²,
- ▶ u okviru **kohezijske politike** socijalni prioriteti uvelike se podupiru sredstvima iz europskih strukturnih i investicijskih fondova u područjima kao što su pristup tržištu rada, socijalna uključenost i obrazovanje. Drugim **programima i instrumentima financiranja** poput Europskog fonda za prilagodbu globalizaciji i Fonda europske pomoći za najpotrebitije pruža se potpora osobama koje trpe posljedice restrukturiranja poduzeća ili su ugrožene ozbiljnom materijalnom oskudicom,
- ▶ **Plan ulaganja za Europu** („Junckerov plan”): Europski fond za strateška ulaganja može financijski podupirati socijalnu infrastrukturu i opremu te strateška ulaganja u socijalna poduzeća¹³,

¹¹ COM(2017) 673 final.

¹² Usp. Godišnji pregled rasta za 2018. (COM(2017) 690 final) i Komunikaciju o ocjeni napretka u provedbi strukturnih reformi te sprječavanju i ispravljanju makroekonomskih neravnoteža i rezultatima detaljnih preispitivanja (COM(2018) 120).

¹³ EFSU je već podupirao takve projekte u očekivanoj ukupnoj vrijednosti ulaganja višoj od 10,5 milijardi EUR. U dijelu EFSU-a za infrastrukturu i inovacije već je odobreno 18 projekata povezanih sa socijalnom infrastrukturom i očekuje se mobilizacija ulaganja u iznosu višem od 6 milijardi EUR. Oni uključuju izgradnju, proširenje ili preuređenje škola i sveučilišta, klinika i bolnica te pristupačno socijalno stanovanje u zajednici. U dijelu EFSU-a za mala i srednja poduzeća ukupno očekivano ulaganje mobilizirano u socijalnom sektoru iznosi

- ▶ u okviru **energetske unije** predloženim se paketom Komisije „Čista energija za sve Europljane” stavlja veliki naglasak na potrošače i intenzivira rad na osiguravanju da prelazak na čistu energiju bude socijalno pravedan te da nitko ne bude zapostavljen. Osim toga, tim se paketom utvrđuje novi pristup zaštiti osjetljivih skupina potrošača, a on uključuje pomoć državama članicama u smanjenju troškova energije za potrošače podupiranjem ulaganja u energetska učinkovitost. To je dovelo i do uspostave europskog opservatorija za energetska siromaštvo,
- ▶ u okviru **jedinstvenog digitalnog tržišta** Komisija je utvrdila ciljeve za 2025. u području povezivosti kako bi širokopojasne mreže visokog kapaciteta učinila dostupnima cijelom društvu, uz posebnu pozornost posvećenu područjima u kojima tih mreža još nema, poput ruralnih i udaljenih područja te uz istodobno veliku usmjerenost na razvoj digitalnih vještina. Komisija isto tako nastoji promovirati besplatne bežične veze za građane i posjetitelje na javnim mjestima putem inicijative WiFi4EU.
Osim toga, predloženi Europski zakonik elektroničkih komunikacija sadržava odredbe kojima se osigurava cjenovna pristupačnost elektroničkih komunikacija (uključujući širokopojasne mreže) kao dijela univerzalne usluge,
- ▶ u području **prometne politike** paket za mobilnost „Europa u pokretu” sveobuhvatan je skup inicijativa kojima će se među ostalim osigurati odgovarajući radni uvjeti. Nadalje, EU trenutačno revidira zakonodavstvo o pravima putnika kako bi osigurao da osobe smanjene pokretljivosti imaju jednak pristup uslugama prijevoza kao i drugi putnici,
- ▶ Komisija je predložila reviziju Direktive o **kvaliteti vode za piće**, kojom će se poboljšati pristup vodi za piće svima, pogotovo ranjivim i marginaliziranim skupinama,
- ▶ u okviru **programa oporezivanja** Komisija je predstavila niz inicijativa kojima je cilj obnoviti pravednost poreznog sustava EU-a tako što će osigurati da sva poduzeća plaćaju svoj dio poreza ondje gdje ostvaruju dobit¹⁴,
- ▶ putem svoje **trgovinske politike** EU promiče temeljne standarde rada usuglašene na međunarodnoj razini: slobodu udruživanja, pravo na kolektivno pregovaranje, nediskriminaciju, borbu protiv dječjeg i prisilnog rada, inspekciju rada, zdravlje i sigurnost na radnom mjestu i pristojne radne uvjete. Socijalna pitanja ujedno su ključni aspekti procjena učinka na održivost koje se provode za sve trgovinske sporazume uz gospodarske učinke te učinke na ljudska prava i okoliš,
- ▶ nove **Europske snage solidarnosti** omogućuju mladima, uz poseban naglasak na mlade u manje povlaštenom položaju, da sudjeluju u aktivnostima solidarnosti i

4,5 milijardi EUR. Nedavno su s pomoću sredstava iz EFSU-a udvostručeni kapaciteti Programa Europske unije za zapošljavanje i socijalne inovacije za mikrofinanciranje i socijalno poduzetništvo.

¹⁴ Primjeri su Direktiva o suzbijanju izbjegavanja poreza, Direktiva o automatskoj razmjeni informacija o poreznim mišljenjima i prethodnim sporazumima o transfernim cijenama, Direktiva o izvješćivanju po zemljama o multinacionalnim poduzećima i prijedlog za ponovno uvođenje zajedničke konsolidirane osnovice poreza na dobit.

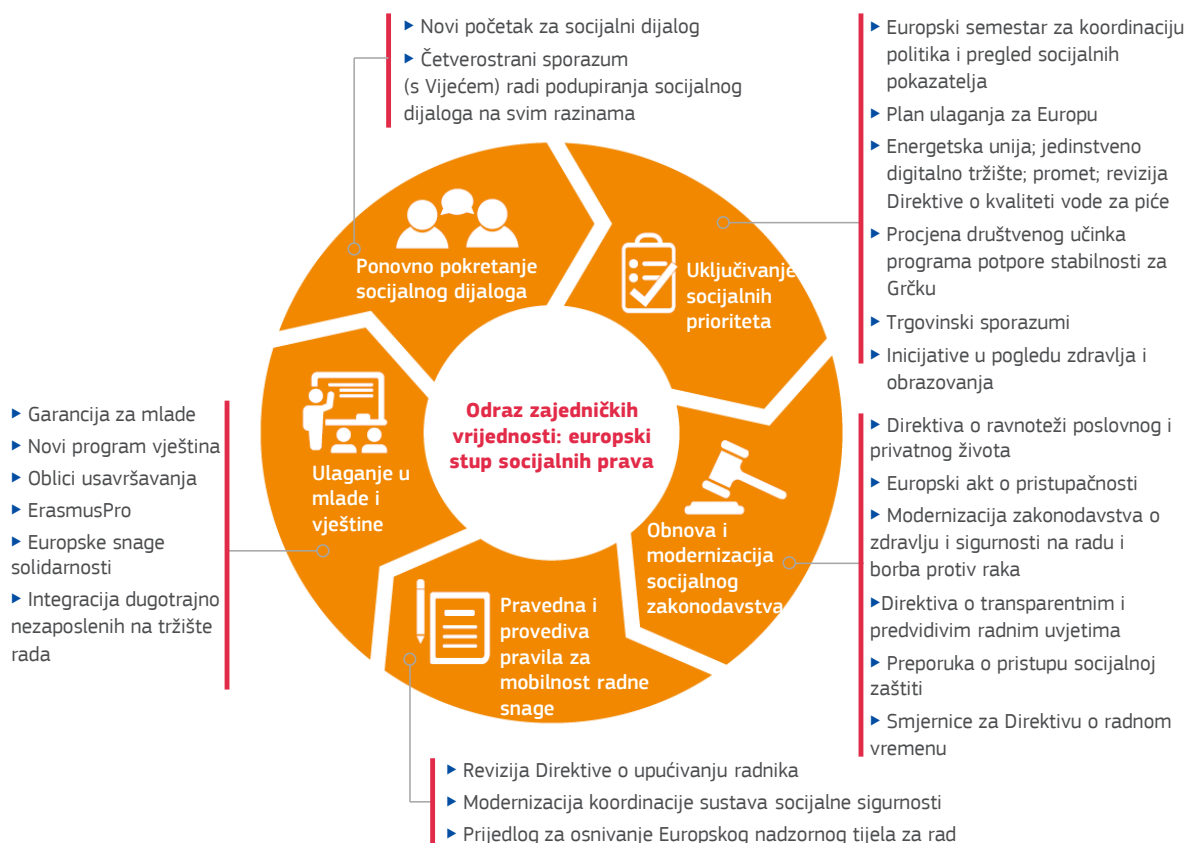
pomognu ispuniti društvene potrebe diljem Europe, što im omogućuje i da razviju svoje kompetencije i vještine,

- ▶ kad je riječ o programima potpore stabilnosti, od situacije u kojoj se našla Grčka 2015. uspostavljena je praksa kojom se osigurava da se uz njih provode **procjene društvenog učinka**.

Nadalje, konvergencija u smjeru boljih društveno-gospodarskih rezultata, socijalne otpornosti i pravednosti, kako se promiče u europskom stupu socijalnih prava, ključan je dio rada na jačanju i dovršenju **ekonomske i monetarne unije**, kako je naglašeno u izvješću petorice predsjednika iz lipnja 2015.¹⁵ i naknadnim prijedlozima Komisije¹⁶.

Grafikon 1. u nastavku prikazuje razne načine na koje je Komisija **uključivala socijalne prioritete u sva područja**:

Grafikon 1. Ključne inicijative ove Komisije u području zapošljavanja i socijalnih pitanja

U tom kontekstu uspostava stupa socijalnih prava bila je **glavni pokretač ažuriranja i dopune zakonodavstva EU-a gdje je to bilo potrebno**. Osim onoga što je dosad učinjeno,

¹⁵ https://ec.europa.eu/commission/publications/five-presidents-report-completing-europes-economic-and-monetary-union_en

¹⁶ Komisija je 6. prosinca 2017. predstavila Komunikaciju pod naslovom „Daljnje mjere za dovršetak europske ekonomske i monetarne unije: plan” (COM(2017) 821).

Komisija uz današnju Komunikaciju predstavlja drugi niz inicijativa, kako je sažeto u okviru 1.

Okvir 1. Novi paket mjera za socijalnu pravednost predstavljen 13. ožujka 2018.

Uz Komunikaciju objavljen je i novi **paket mjera za socijalnu pravednost**, koji je Komisija donijela 13. ožujka 2018.

Na prvom mjestu Komisija predlaže osnivanje **Europskog nadzornog tijela za rad**, što je dopuna prethodnih inicijativa za poboljšanje pravila o upućivanju radnika i koordinaciju sustava socijalne sigurnosti. Slobodno je kretanje jedna od najcjenjenijih sloboda na unutarnjem tržištu, a od nje imaju koristi pojedinci, gospodarstva i društva u cjelini. Danas je na snazi opsežno zakonodavstvo EU-a kojim se osigurava pravedna mobilnost, ali važno je da se ta pravila djelotvorno primjenjuju u praksi. U tom će kontekstu uloga i dodana vrijednost Europskog nadzornog tijela za rad biti:

- (a) olakšavanje pristupa pojedina i poslodavaca informacijama o njihovim pravima i obvezama te relevantnim uslugama;
- (b) poticanje suradnje država članica u prekograničnoj provedbi relevantnog prava Unije, uključujući olakšavanjem zajedničkih inspekcija;
- (c) posredovanje i olakšavanje pronalaska rješenja u slučaju prekograničnih sporova između nacionalnih tijela ili poremećaja tržišta rada.

Kako bi pomogla u pripremi i osnivanju Nadzornog tijela, Komisija će uspostaviti i savjetodavnu skupinu u kojoj će se okupiti ključni dionici.

Na drugom mjestu Komisija predlaže **Preporuku Vijeća o pristupu radnika i samozaposlenih osoba socijalnoj zaštiti**, koja se temelji na savjetovanju sa socijalnim partnerima EU-a i kojom se nastoji potaknuti države članice da osiguraju da svi radnici mogu pridonijeti i imati odgovarajući pristup socijalnoj zaštiti, poput naknada za nezaposlene i naknada za vrijeme bolovanja. Danas je otprilike 60 % osoba zaposleno na ugovor o radu na neodređeno vrijeme u punom radnom vremenu. Međutim, sve je veći broj osoba zaposlen na temelju drugih vrsta ugovora, uključujući ugovore o radu u nepunom radnom vremenu ili privremene ugovore, ili su samozaposleni. Taj bi trend mogao dovesti do nejednakosti i socijalnih rizika ne budu li ti radnici imali primjeren pristup socijalnoj zaštiti. Komisija je razmotrila mogućnost predlaganja direktive kako bi se riješilo to pitanje, ali s obzirom na raznolikost situacija i ograničenja pravnog okvira za poduzimanje mjera na razini EU-a smatra da je preporuka Vijeća odgovarajuće rješenje za poticanje napretka na nacionalnoj razini, osiguranje ravnopravnih uvjeta i potporu uzlaznoj konvergenciji.

Naposljetku, Komisija radi na uvođenju **europskog broja socijalnog osiguranja**, koji je zamišljen kao digitalna identifikacijska oznaka za ostvarenje interoperabilnosti postojećih sustava. Milijuni turista i osoba koje putuju, žive i rade u drugoj zemlji EU-a mogli bi lako dokazati da su osigurani u svojoj državi te brže i lakše dobiti pristup naknadama na koje imaju pravo i znati da će njihovi osobni podaci biti potpuno zaštićeni. Time bi se pojednostavnilo prenošenje prava preko granica, omogućilo utvrđivanje i provjera osiguranja u realnom vremenu te smanjio rizik od pogrešaka i prijevara koji proizlaze iz upotrebe papirnatih dokumenata, kao i olakšao rad uprava na svim razinama. Ta je inicijativa dio Programa rada Komisije za 2018.: u skladu s načelima bolje regulative Komisija surađuje s državama članicama i dionicima te će predstaviti inicijativu kasnije ove godine.

Radi daljnje provedbe stupa socijalnih prava na razini EU-a Komisija će i dalje potpuno iskorištavati sve postojeće alate koji su joj na raspolaganju. Upotreba tih alata razlikovat će se ovisno o području politike i načelima stupa te odražavati prirodu i opseg nadležnosti na razini EU-a. Alati uključuju ažuriranje i dopunu postojećeg zakonodavstva, kako je prethodno navedeno, poboljšanje provedbe prava EU-a u državama članicama i podupiranje socijalnog dijaloga diljem EU-a uz praćenje napretka u okviru europskog semestra.

To se primjenjuje i na **relevantnu financijsku potporu iz fondova EU-a**, posebice europskih strukturnih i investicijskih fondova, programa Erasmus+ i drugih relevantnih programa. U nedavno objavljenj Komunikaciji pod naslovom „Nov, moderan višegodišnji financijski okvir za Europsku uniju koja učinkovito ostvaruje svoje prioritete nakon 2020.”¹⁷ Komisija poziva da se u okviru proračuna EU-a ispune obećanja čelnika sa socijalnog sastanka na vrhu u Göteborgu i da se dodatno razvije socijalna dimenzija Unije, među ostalim potpunom provedbom europskog stupa socijalnih prava¹⁸. Komisija je istaknula da će biti potrebni primjereni resursi kako bi se unaprijedile mogućnosti zapošljavanja i riješilo pitanje vještina, među ostalim pitanja povezana s digitalizacijom. Detaljni prijedlozi za višegodišnji financijski okvir EU-a za razdoblje nakon 2020. bit će predstavljeni u proljeće 2018.

4. Provedba stupa na nacionalnoj razini

Većina kompetencija i alata za ostvarivanje europskog stupa socijalnih prava u rukama je lokalnih, regionalnih i nacionalnih tijela, socijalnih partnera te civilnog društva. Iako EU ima važnu ulogu u potpori država članica, odgovornost za provedbu stupa u velikoj je mjeri na državama članicama, na različitim razinama vlade i uprave. Nadalje, socijalni partneri na svim razinama imaju važnu ulogu u provedbi stupa u skladu sa svojom autonomijom u pregovaranju i sklapanju sporazuma¹⁹. Poštovanje raznolikosti nacionalnih sustava industrijskih odnosa te autonomije socijalnih partnera izričito je priznato u UFEU-u. Tijekom godina Komisija je pozivala države članice da socijalnim partnerima daju veću ulogu u području zapošljavanja i socijalnih pitanja jer je njihova uključenost nužna za preuzimanje odgovornosti za reforme. Nevladine organizacije, posebice ako pružaju socijalne usluge, također su od ključne važnosti za mobilizaciju i ostvarenje stupa.

¹⁷ COM(2018) 98 final.

¹⁸ Komisija je istaknula u Komunikaciji: *U sljedećem višegodišnjem financijskom okviru dostupno financiranje trebalo bi biti bolje usklađeno s našim političkim prioritetima. Trebalo bi ga temeljiti na postojećim dobrim rješenjima i istodobno predvidjeti izazove budućnosti. U skladu s Rimskom deklaracijom proračun bi trebao omogućiti sigurnu, prosperitetnu i održivu, socijalno osjetljivu Europu koja je jače prisutna na globalnoj sceni.* Komisija je isto tako naglasila: *Proračun EU-a morat će omogućiti i ispunjenje obećanja koja su čelnici dali na sastanku na vrhu o socijalnim pitanjima u Göteborgu. To podrazumijeva daljnji razvoj socijalne dimenzije Unije, među ostalim i potpunom provedbom europskog stupa socijalnih prava, i podupiranje mladih i mobilnosti europskih građana.*

¹⁹ Nedavni je primjer mjera socijalnih partnera autonomni okvirni sporazum o kojem je postignut dogovor 8. ožujka 2017., a odnosi se na aktivno starenje i međugeneracijski pristup. Primjer je sporazuma socijalnih partnera koji je proveden u pravu EU-a Direktiva Vijeća (EU) 2018/131 od 23. siječnja 2018. o provedbi Sporazuma koji su sklopili Udruženje brodovlasnika Europske zajednice (ECSA) i Europski savez transportnih radnika (ETF) o izmjeni Direktive 2009/13/EZ u skladu s izmjenama iz 2014. Konvencije o radu pomoraca iz 2006. koje je Međunarodna konferencija rada odobrila 11. lipnja 2014.

Isticanjem ključnih načela i prava europski stup socijalnih prava služi kao vodič prema učinkovitijim rezultatima u području zapošljavanja i socijalnih pitanja. Ne postoji isto rješenje za sve situacije i stup obuhvaća raznolikost nacionalnih situacija. Iako se države članice često suočavaju sa zajedničkim izazovima i imaju slične probleme, rješenja koja moraju osmisliti nedvojbeno će se razlikovati. Uzrok je tome raznolikost njihovih nacionalnih sustava, tradicija, različitih polazišnih točaka i posebnih društveno-gospodarskih situacija.

Trenutačni gospodarski kontekst pruža priliku za promicanje uključivog rasta, modernizaciju socijalnog tržišnog gospodarstva EU-a i ulaganje u ljude u skladu s europskim stupom socijalnih prava. Gospodarstvo EU-a i dalje se širi velikom brzinom²⁰. Više od 9 milijuna dodatnih radnih mjesta otvoreno je od početka jeseni 2014. kad je ova Komisija započela svoj mandat²¹. Stopa nezaposlenosti ravnomjerno pada i na najnižoj je razini od 2008. Broj zaposlenih dosegao je 236,3 milijuna u EU-u, što je najviša zabilježena razina. Međutim, još uvijek ima 18 milijuna nezaposlenih u EU-u, dohodak kućanstava i dalje je ispod razine iz 2008. u nizu država članica i preostaju mnogi socijalni izazovi, posebice s obzirom na brzinu i opseg trenutačnog razvoja događaja – od digitalizacije do starenja. Situacije u državama članicama i među njima još se uvelike razlikuju.

Prioriteti će se neizbježno razlikovati, a europski semestar prilika je za države članice da ostvare napredak u pogledu europskog stupa socijalnih prava i izvijeste o njegovu ostvarenju. U izvješćima za pojedine zemlje koja su nedavno objavljena u kontekstu ciklusa europskog semestra 2018.²² ističu se priroda i opseg izazova na nacionalnoj razini koji uključuju rad na ostvarenju boljih radnih i životnih uvjeta, pravednija i funkcionalnija tržišta rada, bolje sustave obrazovanja i osposobljavanja kako bi se građanima omogućilo stjecanje odgovarajućih i relevantnih vještina te održive i primjerene sustave socijalne skrbi. U nacionalnim programima reformi koji se očekuju od država članica u travnju utvrdit će se novi prioriteti i daljnje konkretne mjere na nacionalnoj razini. Ti će programi biti temelj za preporuke po državama članicama koje će Komisija predložiti tijekom proljeća 2018. Komisija će usporedno s time nastaviti surađivati s državama članicama kako bi osigurala da se dostupna financijska sredstva EU-a upotrebljavaju na odgovarajući način za potporu strukturnim reformama ili za ulaganje u ljude, u skladu s prioritetima utvrđenima u izvješćima i preporukama za pojedine zemlje.

5. Praćenje provedbe europskog stupa socijalnih prava

²⁰ Vidjeti zimsku gospodarsku prognozu Europske komisije 2018.: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/economic-performance-and-forecasts/economic-forecasts/winter-2018-economic-forecast_en i tromjesečno izvješće o gospodarskom i socijalnom razvoju: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=hr&pubId=8063>.

²¹ Većina tih novootvorenih radnih mjesta može se smatrati kvalitetnima: 78 % novootvorenih radnih mjesta od trećeg tromjesečja 2014. uključuje ugovore o radu na neodređeno vrijeme, a njih 88 % uključuje rad u punom radnom vremenu.

²² Komunikacija o ocjeni napretka u provedbi strukturnih reformi te sprječavanju i ispravljanju makroekonomskih neravnoteža i rezultatima detaljnih preispitivanja (COM(2018) 120).

Europski semestar za koordinaciju politika odgovarajući je alat za praćenje napretka u ključnim područjima europskog stupa socijalnih prava.

Temelji se na dubinskoj analizi situacije u pojedinačnim zemljama: u njemu se uzima u obzir raznolikost izazova i potreba za određivanjem prioriteta s obzirom na različite polazišne točke i dostupna sredstva diljem zemalja. Europski semestar služi i za strukturiranje zajedničkih napora tijekom određenog vremena: nadovezuje se na dubinski dijalog i izvješćivanje tijekom godine, koji su transparentni i otvoreni svim dionicima, te se posebno primjenjuje za strukturiranje stručnih revizija i određivanje referentnih vrijednosti u državama članicama. Na temelju napretka koji je proteklih godina ostvaren u jačanju socijalne dimenzije europskog semestra Komisija je od proglašenja europskog stupa socijalnih prava počela prilagođavati postojeće alate i metode rada kako bi se on u njima odrazio. To ne zahtijeva temeljite promjene ni uspostavu novih instrumenata, a ni dodatno administrativno opterećenje država članica.

Bit će potrebno daljnje, tematski prilagođeno postupanje kako bi se obuhvatio sav opseg raznih načela stupa socijalnih prava i kako bi se revidiralo djelotvorno daljnje postupanje i prihvaćanje u praksi. Redovite publikacije EU-a, poput godišnjeg zajedničkog izvješća o zapošljavanju i izvješća o zapošljavanju i socijalnom razvoju, upotrijebit će se za temeljito proučavanje pojedinih pitanja. Agencije EU-a koje djeluju u tom području²³ imat će zadaću podnositi detaljna izvješća o načelima koja su izravno u njihovoj nadležnosti. S druge bi se strane socijalni partneri iz EU-a i organizacije civilnog društva mogli više orijentirati na određena načela koja su za njih od posebnog interesa.

U okviru europskog semestra dodat će se tri nova elementa za pomoć pri praćenju provedbe europskog stupa socijalnih prava:

- ▶ **uključivanje prioriteta europskog stupa socijalnih prava u europski semestar uz odabir tema za detaljno izvješćivanje na godišnjoj osnovi:** načela i prava utvrđena stupom socijalnih prava uzet će se u obzir u okviru europskog semestra pri praćenju, usporedbi i procjeni ostvarenog napretka. Istodobno će se svake godine istaknuti određene teme koje se odnose na stup socijalnih prava, a koje će se zatim detaljno procijeniti. To se posebice primjenjuje na godišnji pregled rasta (objavljuje se u studenome), u kojem se utvrđuju gospodarski i socijalni prioriteti na razini EU-a, i na izvješća za pojedine zemlje (objavljuju se u veljači/ožujku), koja su temelj za daljnje smjernice po zemljama. Teme se odabiru uz savjetovanje sa svim dionicima, a posebice s relevantnim odborima koji zastupaju države članice,
- ▶ **pružanje tehničke pomoći, promicanje određivanja referentnih vrijednosti i razmjena dobre prakse:** europski semestar služi kao forum za dijalog s dionicima, razmjenu iskustva i bolje uzajamno učenje među državama članicama, s ciljem potpore uzlaznoj konvergenciji prema državama s najboljim rezultatima. Tijela koje se bave pitanjima zapošljavanja i socijalne politike u okviru europskog semestra,

²³ Europski centar za razvoj strukovnog osposobljavanja (Cedefop); Europska zaklada za poboljšanje životnih i radnih uvjeta (Eurofound); Europska agencija za sigurnost i zdravlje na radu (EU-OSHA); Europska zaklada za osposobljavanje (ETF).

poput Odbora za zapošljavanje i Odbora za socijalnu zaštitu, već su započela rad na utvrđivanju referentnih vrijednosti konvergencije politika. Osim toga, u Komunikaciji pod naslovom „Daljnje mjere za dovršetak europske ekonomske i monetarne unije: plan”²⁴ Komisija je predložila da se trebaju pojačati postojeće aktivnosti u Vijeću i Euroskupini u pogledu vrednovanja politika u skladu s referentnim vrijednostima. Nadalje, osim financijske potpore iz europskih strukturnih i investicijskih fondova, Komisijina Služba za potporu strukturnim reformama proširila je svoju ponudu prilagođene potpore institucijskim, administrativnim i političkim reformama²⁵,

- ▶ **procjena i praćenje uspješnosti s pomoću novog pregleda socijalnih pokazatelja:** uz prijedlog stupa socijalnih prava Komisija je predstavila i novi pregled socijalnih pokazatelja. Njegova je uloga pomoći pri praćenju uspješnosti država članica u području zapošljavanja i socijalnih pitanja s obzirom na različite dimenzije stupa socijalnih prava. Prvi je put upotrijebljen kako bi se lakše prikupile informacije i produbila analiza za Zajedničko izvješće o zapošljavanju za 2018., a pokazatelji su primijenjeni za analizu izvješća za pojedine zemlje za 2018. Iako nisu jedini temelj za raspravu o praćenju stupa socijalnih prava, daju korisne informacije o situaciji na terenu i omogućuju usporedbu s obzirom na vrijeme i pojedinačne zemlje. Pregled socijalnih pokazatelja i njegov statistički temelj dalje će se razvijati uz potporu država članica.

²⁴ COM(2017) 821 final.

²⁵ Od 2015. Služba za potporu strukturnim reformama provela je gotovo 500 projekata tehničke podrške. Primjeri su takvih projekata u području socijalnih prava: i. potpora uvođenju zajamčenog minimalnog dohotka; ii. potpora oblikovanju i provedbi politika integracije migranata i izbjeglica; iii. poboljšanje sustava procjene invaliditeta i usluga za osobe s invaliditetom; iv. poboljšanje oblikovanja i provedbe aktivnih politika tržišta rada; v. potpora reformi sustava posebnog obrazovanja.

Okvir 2. Novi pregled socijalnih pokazatelja²⁶

referentni je okvir za **praćenje napretka** u ostvarenju cilja „socijalnog ranga AAA”

omogućuje **određivanje referentnih vrijednosti** uspješnih rezultata radi poboljšanja ukupne **uspješnosti i konvergencije**

u nekim područjima nudi mogućnost **usporedbe** uspješnosti EU-a s uspješnošću **međunarodnih aktera**

ima ključnu ulogu u osiguravanju informacija za rad u okviru europskog semestra pružanjem **podataka i kvantitativnih informacija**

bio je predmet rasprave u **odborima**, koji imaju važnu ulogu u europskom semestru, i prvi je put upotrijebljen u **Zajedničkom izvješću o zapošljavanju** za 2018. Razradit će se za Zajedničko izvješće o zapošljavanju za 2019.

Pregled socijalnih pokazatelja uključuje 35 socijalnih i obrazovnih pokazatelja te pokazatelja zaposlenosti (uključujući raščlambe po dobi, spolu i obrazovanju), koji su razvrstani u tri dimenzije i 12 područja.

Jednake mogućnosti i jednak pristup tržištu rada

- ▶ Obrazovanje, vještine i cjeloživotno učenje
- ▶ Rodna jednakost na tržištu rada
- ▶ Nejednakost prihoda
- ▶ Stope rizika od siromaštva i socijalne isključenosti
- ▶ Mladi

Dinamična tržišta rada i pravedni radni uvjeti

- ▶ Struktura radne snage (stopa zaposlenosti i nezaposlenosti)
- ▶ Politike tržišta rada
- ▶ Prihod i plaće

Javna potpora, socijalna zaštita i uključenost

- ▶ Utjecaj javnih politika na smanjenje siromaštva
- ▶ Rani i predškolski odgoj i obrazovanje
- ▶ Zdravstvena skrb
- ▶ Digitalni pristup i vještine

6. Zaključci

Europska unija već desetljećima pomaže ostvariti veće blagostanje i socijalnu pravednost. Danas je Europa jedno od najprivlačnijih mjesta za život u svijetu. Međutim, gospodarska i socijalna kriza posljednjeg desetljeća imala je dalekosežan utjecaj na našu društvenu strukturu, što je dovelo u pitanje i bit našeg socijalnog tržišnog gospodarstva.

Europa je okončala to poglavlje krize, stoga je vrijeme za pogled u budućnost, hvatanje koraka s promjenama i suočavanje sa širim društveno-gospodarskim izazovima, radi obnove i održavanja naših gospodarskih i socijalnih modela.

Jasnim utvrđivanjem vrijednosti do kojih Europa drži europski stup socijalnih prava uključuje načela i prava koja su ključna za socijalni napredak u korist građana i društava i služe kao smjernice za daljnje djelovanje.

Obveze čelnika EU-a koje su preuzeli na socijalnom sastanku na vrhu u Göteborgu dio su šireg plana izgradnje budućnosti Europske unije s 27 država članica. Zajednički smo odgovorni da europski stup socijalnih prava postane stvarnost za sve Europljane. Vlade,

²⁶ Dodatne informacije o pregledu socijalnih pokazatelja pronađite na:

<https://composite-indicators.jrc.ec.europa.eu/social-scoreboard/#>

socijalni partneri i nevladine organizacije, lokalne, regionalne i europske institucije spremne su i predane pridonijeti tom pothvatu.